

Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд на тема „Управление на устойчиво развитие на национални социално-икономически системи“ за присъждане на образователна и научна степен „доктор на икономическите науки“ по научната специалност „Икономика“, разработен от д-р Степочкин Артем Игоревич

Изготвил становището проф. д-р Дончо Конакчиев

Авторът Артем Степочкин е представил за рецензиране дисертационен труд в обем 339 страници, автореферат от 64 страници и Акт за внедряване на резултатите от дисертационната работа, издаден от Черноморския изследователски институт по икономика и иновации от гр.Одеса, Украйна.

Дисертационният труд е структуриран подходящо в шест части, в т.ч. Въведение, Заключение и четири съдържателни раздела. Съдържа 69 таблици и 53 фигури, които подходящо онагледяват проблематиката.

Разработката е посветена на изключително актуален проблем – управлението на устойчивото развитие на национални социално-икономически системи на примера на Украйна. Във въведението добре са определени целите, задачите, обхвата – обект и предмет, и методите на изследването.

Като цел авторът си поставя обобщение на теоретични положения, разработка на научно-методически подходи и методи, а също и практически рекомендации за формиране на ефективен механизъм за държавно управление на устойчивото социално-икономическо развитие на Украйна. Тази цел подходящо е конкретизирана в система от девет взаимосвързани задачи.

Като обект на изследването правилно е приет процесът на управление на устойчивото развитие на социално-икономическата система на Украйна в условията на международна интеграция, основан на научно обосновани прогнози. Предмет на изследването са теоретико-

методологическите основи, методическите положения и практическите препоръки при формирането на държавната политика.

В Заключението е направено кратко обобщение на разработката, като е предложено виждане на автора за приносите на дисертационния труд, систематизирано в 14 пункта.

Приложеният Списък на използвана литература по темата съдържа общо 316 подходящо подбрани източника и демонстрира добро познаване на степента на проученост на проблема. От източниците 210 са на украински и руски език, а 116 са на английски език.

Достоинство на Раздел 1 „Проблеми и перспективи на устойчивото развитие на Социално-икономическата система на Украйна” е системният анализ на проблематиката, свързана с евентуалното членство на Украйна в ЕС. Трябва да се отбележат правилните постановки в модела за развитие на кризисните явления в икономиката на Украйна, в т.ч. критичното отношение към някои ефекти на централно управляваната икономика.

В Раздел 2 „Европейски интеграционен модел на устойчивото развитие на националните социално-икономически системи” компетентно са разработени елементи на устойчивото развитие на социално-икономическите системи в европейския интеграционен модел. Анализът е сведен основно до динамиката на реалния БВП и ранжиране на страните по паритетна покупателна способност. Много добре са изведени структурните диспропорции в ЕС чрез рейтингови оценки. Правилно е отчетено определящото значение на инвестиционните предпоставки за устойчивото развитие на страните-членки на ЕС.

Раздел 3 „Методологическо обезпечаване на процеса на управление на устойчивото развитие на националните социално-икономически системи” съдържа разработки, директно реализиращи целта на научното изследване. Като главен индикатор за оценка на ефективността на разработването и реализацията на стратегии за устойчиво развитие на национални социално-икономически системи е възприет среден обобщаващ индекс, синтезиращ икономически, социални и екологични показатели. Подходът е аналогичен на формирането и използването на Индекса на човешко развитие,

използван в системата на ООН. Направен е сравнителен анализ на ефективността на функционирането на пазарни икономики с либерална и социално ориентирана насоченост. Предложени са методологически аспекти на разработката на държавна политика. Специално положителна оценка заслужава предложеният подход за анализ на финансовите инвестиционни инструменти.

Последният Раздел 4 „Формиране и реализация на модела на устойчивото развитие на националните социално-икономически системи (на примера на Украйна и Полша) е посветен на съставянето и реализацията на модел за устойчиво развитие на национални социално-икономически системи на примера на Украйна и Полша. Съставянето на модела се предхожда от формиране на концепция за държавна политика за устойчиво развитие. Предлага се концепцията да съдържа пет структурни нива: теоретико-методологическо ниво, моделно ниво, методическо ниво, инструментално и ниво за практическа реализация. В разработката всяко ниво е конкретизирано съдържателно.

Предлаганият икономико-математически модел се основава на корелационната зависимост между реалния БВП и паричната маса M , формирана чрез кредитно-паричната политика. Включени са и други променливи, като: brutните инвестиции, обема на промишленото производство и обема на селскостопанското производство. В резултат на реализацията на модела са формирани 7 възможни конкретни сценария за държавна политика в зависимост от динамиката на паричната маса M .

Като приноси на автора могат да се посочат:

А.Новости в науката:

- Формулирана е нова цялостна концепция за държавна политика за управление на устойчивото социално-икономическо развитие, като е предложен и механизъм за реализацията ѝ.

- Теоретично е обоснован методически подход за построяване на икономико-математически модел за управление на устойчивото социално-икономическо развитие на Украйна.

Б.Обогатяване на съществуващите знания:

- Обоснована е методика за оценка на устойчивото развитие на социално-икономически системи на национално ниво.

В.Приложения на научни постижения в практиката:

- Разкриването на ролята на неефективната структура на икономиката като главна причина за кризисните явления в Украйна.

- Разкрити са значителни диспропорции в социално-икономическото развитие на страните, членки на ЕС.

Г.Реализация на икономически ефект:

- Предложен е сценарии за нова инвестиционна политика на Украйна.

Налагат се и някои бележки и въпроси върху труда, които не намаляват неговите достоинства:

- ▶ Освен енергетиката, възможно ли е и други отрасли да имат ключово значение за развитието на икономиката на Украйна – напр. промишленост, транспорт и други? Защо в разработката е предпочетен именно отрасъл енергетика?

- ▶ При признаване водещата роля на кредитно-паричната политика в модела на изследването, каква роля вижда авторът на фискалната политика, на регулацията на монополите и на другите държавни икономически регулативни политики?

- ▶ Доколко е актуална въобще постановката за пълноправно членство на новоприемани страни в ЕС? Днес Жан Клод Юнкер говори за Европа на няколко скорости, а на 1 март т.г. бе обявена Бяла книга за ЕС с пет възможни пътя за развитие, в която не се визира разширение.

Към автореферата е приложен списък на 23 публикации и 7 броя доклади от конференции с резултати от дисертационния труд. От публикациите 9 са на руски език и 3 на английски език, което удовлетворява изискванията за публичност на получените научни резултати.

Използваният научен инструментариум съответства на поставените и изпълнени в достатъчна степен изследователски задачи. На основата на изказаните до тук съображения и като изхождам от:

- актуалността на проблематиката,
- демонстрираното добро познаване на съвременното ниво на проученост на проблематиката,
- наличието на приноси моменти в труда (според мен някои с фундаментално значение за икономическата теория),
- наличието на 23 публикации по темата, в

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

считам, че са налични необходимите основания за присъждане на Степочкин Артем Игоревич на научната степен „доктор на икономическите науки”

Юни. 2017 г.

Гр.София

Подпис:

/проф. д-р Д.Конакчиев/